

מבנה מוסדות הביטחון הסוציאלי במדינות בעולם

נתנאלה ברקלי

רקע

המוסד לביטוח לאומי בישראל הוא "תאגיד סטטוטורי", כלומר תאגיד שהוקם מכוח חוק המדינה וכפוף לממשלה, אך אינו חלק מהממשלה, ולכן יש לו עצמאות יחסית וחסינות מפני תנודות פוליטיות נרחבות. בחוק המסדיר את פעילות המוסד נכלל גוף המועצה לביטוח לאומי. הגוף מורכב מנציגי משרדי ממשלה, ארגוני עובדים ומעסיקים. תפקידה הראשון במעלה של המועצה, על פי חוק, הוא לפקח על פעילות המוסד ולייעץ לשר המופקד עליו בעניין חקיקת תקנות. סקירה זו מציגה את מבנה הביטוח הלאומי במדינות שונות בעולם ודרכי הבקרה עליו.

מטרות הסקירה

1. לבחון אילו אידיאולוגיות ומבנים של מתן שירותים חברתיים נוהגים במדינות שונות.
2. לבחון אם תוקנה תקנה לאומית ולפיה על הגוף המבטח להיות נפרד ממוסדות המדינה אך כפוף להם.
3. ככל שיש גוף כזה כתאגיד נפרד, לבחון את המבנה התאגידי שלו, כיצד הוא מוסדר בחוק ואם יש מעליו ארגון המוסמך לפקח עליו ולהתערב בניהולו.
4. כשהמדינה מממנת ומספקת שירותים אלה, לבחון אם יש גוף המופקד על הפיקוח על התאגיד ואם גוף מפקח זה הוא גוף פנימי או גוף חיצוני.
5. לבחון אם בתאגיד המבטח יש מועצה או גוף מפקח אחר שמבנהו מוגדר, ואם כן, מה הן סמכויותיו וחובותיו וכלפי מי הן מכוונות.
6. לבחון מה הן הבעיות הכרוכות בהפעלת הפיקוח על התאגידים.

שיטת הסקירה

המידע נאסף מסקירה של אתרים ממשלתיים, מחוברות הדרכה מקוונות ומהתכתבויות ושיחות רבות עם מומחים מטעם המדינות השונות¹. המדינות המוצגות בסקירה הן גרמניה, אוסטריה, ליטא, בולגריה, קנדה לטווייה, סרביה, פולין, פינלנד, לוקסמבורג, נורווגיה, צ'כיה ושוודיה.

¹ יש מדינות שבהן גופים שונים מטפלים בענפי הביטוח הלאומי, ובחלקן כָּלל המידע שקיבלנו רק חלק מהגופים.

ממצאים

גרמניה

מערכת הביטוח הלאומי בגרמניה נחלקת למספר גופים, על פי ענפים שונים: ביטוח פנסיוני, ביטוח בריאות, ביטוח סיעודי, ביטוח תאונות וביטוח אבטלה.

הביטוח הפנסיוני הסטטוטורי מופקד על תחומי ביטוח זקנה, נכות, שאירים ושיקום. ה-Deutsche Rentenversicherung Bund (DRV Bund) הוא מוסד הביטוח הפנסיוני הגדול בגרמניה. הוא מנוהל בידי דירקטוריון במשרה מלאה, אך הוא תאגיד ציבורי עם מנהל עצמאי. המנהל העצמאי מורכב מנציגי המעסיקים והמבוטחים, כשכל צד משלם גם מחצית מההפקדות לביטוח הפנסיוני. המנהל העצמאי מחליט על תקציב ה-DRV Bund ומקבל החלטות מהותיות בתחומי הכספים, כוח האדם, ההטבות והארגון.

הפיקוח החיצוני על ה-DRV Bund מופקד בידי משרד העבודה והרווחה הפדרלי והמשרד הפדרלי לביטוח לאומי. הם בודקים אם הפעולות המנהליות של ה-DRV Bund נעשות על פי החוק החל במדינה. כמו ברוב המדינות, גם בגרמניה יש משרד ביקורת פדרלי המפקח על שימוש נכון בכספי הגבייה.

ליטא

אידיאולוגיה ומבנה מתן שירותים חברתיים

מערכת ניהול הביטוח הסוציאלי בליטא מורכבת ממשרד הביטוח הלאומי והעבודה של הרפובליקה של ליטא (להלן MSSL), ממועצת הקרן הממלכתית לביטוח לאומי (להלן מועצת הקרן), מוועד הקרן הממלכתית לביטוח לאומי (תחת ה-MSSL) ומארבע חטיבות אזוריות של ועד הקרן. מבנה הניהול של הקרן מורכב מוועד הקרן ומהחטיבות האזוריות של ועד הקרן (להלן יחדיו Sodra). אלה המשתתפים במערך הביטוח הסוציאלי: מבוטחים, קופת העתודה לביטוח לאומי, פיקוח המיסים של המדינה, שירות התעסוקה וקופת חולים ממלכתית.

משרד הביטוח הלאומי והעבודה מגבש את מדיניות הביטוח הלאומי: הוא מרכז את פיתוח הביטוח הסוציאלי וכיוונו האסטרטגיים; הוא מנתח אם הערבויות שמעניק הביטוח הסוציאלי עומדות באינטרסים של המדינה ושל המבוטחים והמוטבים; הוא קובע את נקודת המבט ואת המשימות של הביטוח הסוציאלי; הוא מפקח על פעילות ועד הקרן ויוזם בדיקות של פעילויות אלה; הוא מאשר את תקנון ועד הקרן לפי סמכותה; הוא מגיש לממשלה את טיוטת תקציב הקרן, את מערך הדוחות השנתיים המאוחדים של הקרן וכן מסקנות והצעות בדבר הרפורמות המתמשכות במערכת הביטוח הסוציאלי.

מועצת הקרן הממלכתית לביטוח לאומי (להלן מועצת הקרן) היא מוסד קולגיאלי הבוחן פוליסות ביטוח סוציאלי והמחליט על ביצוען. מועצת הקרן מורכבת ממספר שווה של חברים המייצגים את הארגונים המגנים על האינטרסים של המבוטחים (איגודים מקצועיים), את ארגוני המעסיקים ואת מוסדות המנהל הציבורי. מועצת הקרן עוקבת אחר ביצוע פעולות משפטיות המסדירות את הביטוח הסוציאלי, דנה בטיטות התקציב של הקופה הממלכתית לביטוח לאומי, מסיקה מסקנות בנוגע אליה ומפקחת על ביצועה.

ועד הקרן הוא המוסד המרכזי המנהל את הקרן לביטוח לאומי. הוא מוודא שייעשו הפעולות המשפטיות המסדירות את הביטוח הסוציאלי הממלכתי, מנהל באופן שיטתי ומבטיח את עבודתן היעילה והאיכותית של החטיבות האזוריות הכפופות אליו ומתאם ביניהן.

ועד הקרן כפוף למשרד הביטוח הלאומי והעבודה, המארגן את הביטוח הסוציאלי הממלכתי והמנהל את הכספים התפעוליים ואת החשבונאות של הקרן הממלכתית לביטוח לאומי (להלן הקרן).

אלה מטרות ועד הקרן: ארגון ביטוח סוציאלי ממלכתי; ניהול שוטף וחשבונאות של כספי הקרן; הבטחת גבייה והשבה של דמי ביטוח לאומי; עיבוד נכון של נתוני מבוטחים ומוטבים; הקצאה ותשלום תגמולי ביטוח והטבות אחרות המופקדים בידי ועד הקרן או גופי ניהול קרן הביטוח הלאומי הכפופים לו; מתן תשלומי קצבת פנסיה ברובד שני; מתן שירותי טכנולוגיית מידע למדינה; ניהול קרן הערבות (תשלומים לעובדי חברות פושטות רגל) והקרן לתגמולים לעבודה ארוכת טווח.

החטיבות האזוריות של ועד הקרן הן מוסדות אזוריים שתפקידם העיקרי הוא ניהול אופרטיבי של הקרן על ידי הבטחת גבייה בזמן של דמי הביטוח הלאומי והקצאה ותשלום נכונים של קצבאות הביטוח הלאומי ותגמולים אחרים.

ועד הקרן, על חטיבותיו האזוריות, הם ישויות משפטיות נפרדות, מוסדות מדינה תקציביים (כלומר לא חברות, עמותות או מוסדות ציבור). אף שלמנהל ועד הקרן יש סמכות רחבה לחוקק חוקים הנוגעים ליישום הביטוח הסוציאלי, הוא כפוף ישירות לשר הביטוח הלאומי והעבודה, וראשי החטיבות האזוריות של הקרן כפופים אליו. לכן ברור שברפובליקה של ליטא אין ל-Sodra עצמאות מכוח פוליטי.

הסטטוס החוקי של הגוף המבטח

הבעלים של ועד הקרן הוא המדינה. משרד הביטוח הלאומי והעבודה מופקד על החלת הזכויות והחובות של המדינה. כשירות המשרד להחלת הזכויות והחובות של ועד הקרן נקבעת מכוח חוק הביטוח הסוציאלי הממלכתי של הרפובליקה של ליטא, חוק המוסדות התקציביים של

הרפובליקה של ליטא ופעולות משפטיות אחרות של הרפובליקה של ליטא. כל אלה מסדירים את פעילות המשרד לביטוח לאומי והתעסוקה.

ועד הקרן הוקם בידי הממשלה, ממומן ממשאבי הקרן ופועל בהתאם לחוק הביטוח הסוציאלי הממלכתי של הרפובליקה של ליטא ותקנות ועד הקרן הממלכתית לביטוח לאומי שאישר שר הביטוח הלאומי והעבודה. הוועד הוא זה המנהל את הקרן, ובראשו עומד מנהל כללי. בהתאם לנוהל שנקבע בחוק שירות המדינה הוא ממונה או מפוטר בידי שר הרווחה והעבודה וכפוף ישירות אליו.

החטיבות האזוריות של ועד הקרן כפופות אליו ונותנות לו דין וחשבון. בראש כל חטיבה אזורית עומד מנהל. בהתאם לנוהל שנקבע בחוק שירות המדינה הוא ממונה ומפוטר בידי המנהל הכללי של ועד הקרן וכפוף ישירות אליו.

מבנה הגוף המבטח

הוועד העליון לביטוח סוציאלי של המדינה הוקם ב-15 במרס 1990 במסגרת משרד הביטוח הלאומי והעבודה, כדי למלא משימות של ביטוח סוציאלי ברפובליקה. ועד הביטוח הלאומי והחטיבות האזוריות שלו החלו לרשום מבוטחים, לגבות תרומות, לארגן ולבקר את פעולות הקצבאות ולהחיל את תקציב הביטוח הלאומי של המדינה. כבר אז היה לוועד לביטוח לאומי ממלכתי שם קצר יותר – Sodra (קיצור של "ביטוח סוציאלי"). חוק המסגרת של מערכת הביטוח הלאומי הממלכתית, שהתקבל בשנת 2006, הפריד בין ביטוח לאומי לשירותי רווחה והכשיר תקציב ביטוח סוציאלי עצמאי.

מבנה הניהול של הקרן מורכב מוועד הקרן ומארבע חטיבות אזוריות העובדות תחתיו (Sodra): Sodra- פועל לפי חוקת הרפובליקה של ליטא, אמנות בין לאומיות של הרפובליקה של ליטא, פעולות משפטיות של האיחוד האירופי, חוק הביטוח הסוציאלי הממלכתי של הרפובליקה של ליטא, חוקים ופעולות משפטיות אחרות שאימץ פרלמנט הרפובליקה של ליטא, צווים של ראש הממשלה, החלטות מועצת הקרן, פעולות משפטיות אחרות המסדירות ביטוח סוציאלי ופעילות של מוסדות תקציביים ותקנות של ועד הקרן הממלכתית לביטוח לאומי במסגרת משרד הביטוח הלאומי והעבודה .

המבנה המנהלי של ועד הקרן מאושר בידי שר הביטוח הלאומי והעבודה. ועד הקרן מורכב מ-20 יחידות מנהליות, המארגנות והמתכננות את פעילותן על פי תוכנית הפעילות שאישר הוועד.

מבנה הניהול הארגוני של החטיבה האזורית של ועד הקרן מאושר בידי מנהל החטיבה האזורית בהתאם למבנה הניהול הארגוני האחיד שאישר המנהל הכללי של ועד הקרן.

הגוף המפקח על הגוף המבטח

ועד הקרן הוא גוף תקציבי המנוהל בידי הקרן. מקורות המימון של ועד הקרן הם גם הקצאות היעד של תקציב המדינה והכספים שמעבירה הרפובליקה של ליטא, מדינות זרות, קרנות בין לאומיות וקרנות אחרות שהתקבלו כחוק.

הביקורת הפנימית של Sodra נערכת בידי האגף לביקורת פנימית ריכוזית במשרד הביטוח הלאומי והתעסוקה. הביקורת הממלכתית (החוקיות הפיננסית והתפעולית) של Sodra נערכת בידי משרד הביקורת הממלכתית של הרפובליקה של ליטא.

סמכויות הגוף המפקח

מועצת הקרן היא גוף עמיתים שהוקם על בסיס שיתוף פעולה שוויוני, הבוחן ומקבל החלטות בנושאי יישום פוליסת הביטוח הסוציאלי. מועצת הקרן מורכבת מ-15 חברים שווי זכויות, נציגי הארגונים המייצגים את המבוטחים, ארגוני מעסיקים ומוסדות מדינה. נציגי מבוטחים ומעסיקים ממונים בידי הארגונים המיוצגים, ונציגי מוסדות המדינה ממונים בידי הממשלה. הרכב מועצת הקרן מאושר בממשלה בהמלצת שר הביטוח הלאומי והתעסוקה.

תפקידי מועצת הקרן

- לבחון ולהגיש למשרד הביטוח הלאומי והעבודה הצעות ומסקנות בדבר החלת החקיקה של הביטוח הלאומי ופעילות ועד הקרן.
- להגיש למשרד הביטוח הלאומי והעבודה או לפרלמנט (לפי בקשתו), הצעות ומסקנות בנוגע לטיטות חוקים המסדירים ביטוח סוציאלי.
- להגיש למשרד הביטוח הלאומי והעבודה הצעות בדבר שיעורי דמי הביטוח הלאומי, הקצאת הקצבאות מתקציב המדינה, הקמתה של קופת העתודה לביטוח לאומי והשימוש בה.
- להגיש לוועד הקרן, למשרד הביטוח הלאומי והעבודה ולפרלמנט מסקנות בנוגע לטיטות תקציב הקרן והמדדים הקובעים אותו, הקבועים בחוק הפנסיה לביטוח לאומי.
- לשקול את מערך הדוחות השנתיים המאוחדים של הקרן יחד עם הדוח של משרד הביקורת הלאומי של הרפובליקה של ליטא (אם הוגש) ולהגיש לוועד הקרן ולמשרד הביטוח הלאומי והעבודה את מסקנותיו. מסקנה זו מקבלת תוקף רשמי בהחלטה של ועד הקרן.
- להציג לפרלמנט מסקנות בדבר ההנחיות שאישר בנוגע לרפורמה במערכת הביטוח הסוציאלי והפנסיה הממלכתית ולהביא לפניו הצעות בדבר האמצעים הנוספים הדרושים כדי להבטיח את היציבות הפיננסית של מערכת הביטוח הסוציאלי ואת הלימת ההטבות.

- לשקול על פי חוק האבטלה את החלוקה האזורית של ועד הקרן בעניין בקשת המעסיק לגמלת עבודה חלקית ולהציג מסקנות.
- לבחון סוגיות אחרות של ביטוח סוציאלי, את השפעתן על ארגון הביטוח הסוציאלי ועל ביצועיו, ולפתור אותן.

זכויות מועצת הקרן

- לקבל ממשרד הביטוח הלאומי והעבודה את המידע הדרוש לביצוע תפקידי המועצה.
- לכלול יועצים ציבוריים.
- להזמין לפגישות מומחים כדי להאיר זוויות שונות בנושאים שהועלו.
- להזמין לפגישות משקיפים.
- להפנות למשרד הביטוח הלאומי והעבודה ולוועד הקרן הצעות בנוגע לארגון עבודת המועצה.

סרביה

המכון לביטוח סוציאלי (ISI) הוא גוף של הרפובליקה של סרביה, המופקד על יישום ההסכמים הבין לאומיים בנושא ביטוח סוציאלי ועל קביעת הטפסים הדו-לשוניים להסכמים הדו-צדדיים. הרשות המוסמכת לניהול משא ומתן וכריתת הסכמים בין לאומיים בנושא ביטוח לאומי היא משרד העבודה, התעסוקה, האזרחים הוותיקים והרווחה. כרגע לסרביה יש 32 הסכמים בין לאומיים תקפים בנושא ביטוח סוציאלי. המכון לביטוח סוציאלי מרכז את עבודתם של מוסדות מוסמכים לביטוח סוציאלי סרבי (קרן הרפובליקה לביטוח פנסיה ונכות, קרן הרפובליקה לביטוח בריאות, קרן ביטוח לאומי לצוותים צבאיים, שירות התעסוקה הלאומי), העוסקים בהחלת הסכמים בין לאומיים. להלן תיאור מערכת הביטוח הלאומי בסרביה:

אידיאולוגיה ומבנה מתן שירותים חברתיים

מערכת הביטוח הסוציאלי של הרפובליקה של סרביה מסדירה את ענפי הביטוח האלה: ביטוח פנסיה ונכות, ביטוח בריאות וביטוח אבטלה. לשם כך חוקקה את החוקים שלהלן:

- חוק ביטוח בריאות;
- חוק שירותי בריאות;
- חוק ביטוח פנסיה ונכות;
- חוק ביטוח אבטלה;
- חוק תנאים להעסקת אזרחים זרים;
- חוק הפרשות לביטוח לאומי חובה;
- חוק תנאים להצבת עובדים לעבודה זמנית בחו"ל והגנתם.

מלבד החוקים המוצגים לעיל, תחום הביטוח הסוציאלי מוסדר גם בהסכמים דו-צדדיים בנושא ביטוח סוציאלי שסרביה חתמה עם מדינות אחרות, וכן באמנות ובפעולות של ארגונים בין לאומיים, כגון ארגון העבודה הבין לאומי ומועצת אירופה.

מקור המימון הבסיסי לביטוח החובה (ביטוח פנסיה ונכות, ביטוח בריאות וביטוח אבטלה) הוא הפרשות. תשלום הפרשות שנקבעו (שחישובן וגבייתן מופקדים בידי מנהל המיסים הסרבי) מייצר משאבים שבאמצעותם מוסדות הביטוח הסוציאלי (קרן הרפובליקה לביטוח פנסיה ונכות, קרן הרפובליקה לביטוח בריאות ושירות התעסוקה הלאומי) ממלאים את חובותיהם הקבועים בחוק ובתקנות אחרות המסדירות תחומים אלה, כלומר מתן קצבאות מתחומי הביטוח המתאימים (פנסיה, קצבאות כספיות, שירותים רפואיים וכו'). המוסד לביטוח סוציאלי מוסדר במלואו בחוק דמי ביטוח סוציאלי חובה. החוק קובע את חישוב הגבייה וההפרשות, את בסיסי הגבייה ותעריפיה ואת אופן חישוב ותשלום הקצבאות.

ביטוח פנסיה ונכות

מערכת הפנסיה ברפובליקה של סרביה כוללת את הרובד הראשון (פנסיה חובה וביטוח נכות) ואת הרובד השלישי (ביטוח פנסיוני מרצון). מערכת פנסיה חובה וביטוח נכות (אובדן כושר עבודה) מבוססת על מערכת הביטוח הלאומי של ביסמרק – עקרון המימון השוטף (PAYG) מדמי ביטוח שמשלמים מעסיקים, שכירים, עצמאים וחקלאים; חישוב גובה הפנסיה מבוסס על עקרון הנקודות (Points). ביטוח פנסיוני מרצון, רובד שלישי, הוקם בסרביה בשנת 2006, ועקרונות היסוד הם חברות מרצון, צבירת קרנות, חלוקת סיכונים בהשקעה, שוויון חברות ושקיפות. החל ב-1 בינואר 2012 אוחד ביטוח פנסיה ונכות של אנשי צבא עם מערכת ביטוח הפנסיה והנכות של הרפובליקה של סרביה.

על פי הוראות חוק ביטוח פנסיה ונכות, מבוטחים ובני משפחתם זכאים לזכויות האלה:

- קצבת זקנה וקצבת פרישה מוקדמת, בנסיבות של זקנה;
- קצבת נכות בנסיבות של נכות;
- קצבת שאירים בנסיבות מותו של בן משפחה;
- פיצוי כספי בגין ליקוי גוף שנגרם עקב פגיעה בעבודה או מחלת מקצוע;
- פיצוי כספי בגין סיוע וטיפול באדם אחר.

בנוסף לזכויות אלה תעביר קרן הרפובליקה לביטוח פנסיה ונכות פיצוי כספי על הוצאות הלוויה לאדם ששילם על הלוויה של מוטב לפנסיה.

המוסד המוסמך לפנסיה חובה ולביטוח נכות לכל הזכאים הוא קרן הרפובליקה לביטוח פנסיה ונכות.

ביטוח בריאות

אזרחי הרפובליקה של סרביה המייצרים הכנסה (משכורות, פנסיה, עמלות) מחויבים על פי חוק לשלם דמי ביטוח בריאות, המחושבים באחוזים ביחס להכנסה וליכולת הכלכלית שלהם. דמי ביטוח בריאות בעבור אזרחים שאינם מניבים הכנסה, ונעדרי זיקה משפחתית-ביטוחית לאנשים המייצרים הכנסה, משולמים מתקציב הרפובליקה של סרביה (עם קריטריונים נבחרים). חוק ביטוח בריאות מגדיר במסגרת מערך ביטוח בריאות חובה את מעגל המשלמים וכן את היקף והזכויות ותוכניהן. החוק קובע גם הכנסת ביטוח בריאות מרצון כסוג ביטוח המעניק היקף וסטנדרט רחב יותר של זכויות. החוק קובע שניתן לארגן ביטוח מרצון במתכונת של ביטוח בריאות מקביל, נוסף או פרטי.

ביטוח בריאות חובה כולל ביטוח מפני מחלה ופציעה מחוץ לעבודה וביטוח נפגעי מקצוע או מחלות מקצוע. אלה הזכויות במסגרת ביטוח בריאות חובה:

- הזכות לטיפול רפואי: אמצעי מניעת מחלות וגילוי מוקדם; בדיקה ומתן טיפולים לנשים הנוגעים לתכנון משפחה, וכן במהלך היריון וטיפול באימהות, עד 12 חודשים לאחר הלידה; בדיקות וטיפולים במקרה של מחלה ופציעה; שיקום רפואי במקרה של מחלה ופציעה; בדיקות וטיפולים במחלות פה ושיניים; תרופות ומכשור רפואי; תותבות, עזרים אחרים להליכה, עמידה ושיבה, עזרים לראייה, שמיעה, דיבור, תותבות שיניים ועזרים אחרים.
- הזכות להחזר שכר בתקופת אי כשירות זמנית של המבוטח לעבודה.
- הזכות להחזר עלויות נסיעה על שימוש בשירותי בריאות.

המוסדות המוסמכים לביטוח בריאות הם Republic Fund for Health Insurance והקרן לביטוח סוציאלי לאנשי צבא.

ביטוח אבטלה

ביטוח אבטלה מבטיח את הזכות לגמלה כספית, את הזכות לביטוח בריאות, את הזכות לביטוח פנסיה ונכות, וכן זכויות נוספות בעקבות החוק. כספים למימוש הזכויות הנ"ל ניתנים מההפקדות לביטוח אבטלה וממשאבים אחרים. הזכויות המוצגות לעיל מופעלות באמצעות שירות התעסוקה הלאומי כמוסד מוסמך לביטוח אבטלה.

הסטטוס החוקי של הגוף המבטח

קרן הרפובליקה לביטוח פנסיה ונכות היא ישות משפטית בעלת מעמד של ארגון לביטוח סוציאלי חובה, שהוקמה על פי חוק ביטוח פנסיה ונכות, כדי לממש זכויות המוקנות מכוח ביטוחי פנסיה ונכות ולהעמיד כספים למימושן. פעילותה ופעולותיה של הקרן נמצאות בפיקוח משרד העבודה, התעסוקה, הוותיקים והרווחה.

קרן הרפובליקה לביטוח בריאות היא ישות משפטית שהוקמה על פי חוק ביטוח בריאות, כדי להבטיח את מימוש זכויות ביטוח הבריאות. הפיקוח על הפעילות והפעולות של הקופה מופקד בידי משרד הבריאות.

הקרן לביטוח לאומי לאנשי צבא היא ישות משפטית בעלת מעמד של עמותת ביטוח סוציאלי חובה, המופקדת על מימוש הזכויות הנובעות מביטוח בריאות חובה של אנשי צבא ועל הפקדת הכספים לביטוח בריאות של אנשי צבא. הקרן לביטוח לאומי לאנשי צבא נמצאת במשרד ההגנה.

שירות התעסוקה הלאומי הוא ישות משפטית שהוקמה על פי חוק ביטוח אבטלה במעמד של ארגון לביטוח סוציאלי חובה. משרד העבודה, התעסוקה, הוותיקים והרווחה מפקח על עבודתו.

מבנה הגוף המבטח

כאמור לעיל, משרד העבודה, התעסוקה, האזרחים הוותיקים והרווחה מפקח על עבודת קרן הרפובליקה לביטוח פנסיה ונכות ועל שירות התעסוקה הלאומי, ומשרד הבריאות מפקח על עבודת קרן הרפובליקה לביטוח בריאות. הקרן לביטוח לאומי לאנשי צבא נמצאת בפיקוח משרד ההגנה. כל המוסדות האלה מוקמים על פי חוק כמערכת ביטוח סוציאלי חובה.

הגוף המפקח על הגוף המבטח

מוסד ביקורת המדינה (המוסד) הוא הרשות העליונה לביקורת כספי ציבור ברפובליקה של סרביה. המבוקרים הם כל המשתמשים בכספי ציבור ומשתמשים ישירים ועקיפים בכספי התקציב, לרבות ארגוני ביטוח סוציאלי חובה (קופת ביטוח פנסיה ונכות, קופת חולים, שירות התעסוקה הלאומי).

סמכויות הגוף המפקח

קרן הרפובליקה לביטוח פנסיה ונכות מנוהלת בידי נציגי המבוטחים, המעסיקים ומוטבי הזכויות. אלה גופי הקרן:

- ועדת היגוי המורכבת משבעה חברים: ארבעה מונו בידי השר הממונה על ענייני פנסיה וביטוח נכות והשר הממונה על ענייני הכספים; חבר אחד מטעם האיגוד הייצוגי עם מספר החברים הגדול ביותר, שנוסד ברמת המדינה לפי חוק הסדרת העבודה; חבר אחד מטעם איגוד המעסיקים בעל מספר החברים הגדול ביותר, שנוסד ברמת המדינה לפי חוק הסדרת העבודה; חבר אחד מבעלי הזכויות מטעם התאחדות הגמלאים עם מספר החברים הגדול ביותר.
- מנהל הקרן.

הזכויות והחובות של קרן הרפובליקה לביטוח בריאות כפופות לחוק ביטוח הבריאות. אלה גופי הקרן:

- מועצת המנהלים; מורכבת משבעה חברים שמונו בידי ממשלת הרפובליקה של סרביה.
- מועצת הפיקוח; מורכבת מחמישה חברים, נציגי המבוטחים: שלושה מהם הם נציגי המבוטחים המועסקים, נציג אחד של גמלאים מבוטחים, חקלאים מבוטחים ומבוטחים עצמאיים ונציג אחד של קופת חולים (סניף או קופת חולים מחוזית).
- מנהל הקרן.

הקרן לביטוח סוציאלי לאנשי צבא היא יחידה ארגונית בתוך מדור התקציב והפיננסים של משרד ההגנה של הרפובליקה של סרביה. עבודתם של גופי הקרן מתבצעת על פי הצו בדבר כשירותה, היקפה, ארגונה ואופן פעולתה של הקרן, הוראות תקנון הקרן ותקנון הנהלת הקרן. אלה גופי הקרן:

- מועצת המנהלים – מורכבת מתשעה חברים שמונו בידי ממשלת הרפובליקה של סרביה, לפי בקשת שר ההגנה.
- מועצת הפיקוח – מורכבת מחמישה חברים שמונו בידי ממשלת הרפובליקה של סרביה, לפי בקשת שר ההגנה.
- מנהל הקרן.

על הזכויות והחובות של שירות התעסוקה הלאומי חל חוק ביטוח אבטלה. אלה הגופים של שירות התעסוקה הלאומי:

- ועדת היגוי – מורכבת משבעה חברים שמונו בידי ממשלת הרפובליקה של סרביה; ארבעה חברים, כולל הנשיא, על פי מינוי השר האחראי לתעסוקה; שלושה חברים על פי מינוי המועצה הכלכלית-החברתית של הרפובליקה של סרביה.
- מנהל הקרן.

שוודיה

כללי

משרד הבריאות והרווחה הוא משרד הממשלה המופקד על הביטוח הלאומי. הביטחון הסוציאלי מנוהל בידי שלוש סוכנויות: הסוכנות השוודית לביטוח לאומי, סוכנות הפנסיה השוודית וקופות ביטוח אבטלה. הפיקוח על הביטוח הלאומי נעשה בידי רשות פיקוח שהוקמה לצורך זה. דמי הביטוח הלאומי מנוהלים בידי סוכנות המס השוודית.

בדומה לישראל, הרשויות הממשלתיות-הציבוריות בשוודיה הן רשויות עצמאיות, המממשות את חובות הממשלה על פי החוקים והתקנות הרלוונטיים. לכל סוכנות ממשלתית יש תקנה אחת ייחודית, המציגה את המטרות והיעדים הכלליים שלה. כל סוכנות גם מקבלת הנחיות שנתיות בדבר התחומים שבהם עליה להתמקד באותה שנה ובדבר הגבולות התקציביים שבתוכם עליה לפעול.

הביטחון הסוציאלי בשוודיה מחולק בין שלוש סוכנויות גדולות (ושני משרדים, משרד העבודה והמשרד לעניינים חברתיים), אך גם בין גופים פרטיים והוא כולל את כל ענפי הביטחון הסוציאלי, מלבד פנסיה, רווחה וביטוח אבטלה (יפורט בהמשך).

290 הרשויות השוודיות, מופקדות על הערכת הזכות לרווחה סוציאלית ועל תשלום קצבאות. סוכנות הפנסיה השוודית מופקדת על רוב מגזר הפנסיה. כל השאר, מלבד ביטוח האבטלה, מטופל בידי מועצת הביטוח הלאומי השוודית.

ביטוח האבטלה מנוהל בידי גופים פרטיים – קופות ביטוח אבטלה – שהיו מקושרים לאיגודים מקצועיים. הממשלה הטילה עליהם את המשימה של הערכת דמי האבטלה, חישוב ותשלומם. לכן תפקידם של שירותי התעסוקה השוודיים (PES) כפול: הם מחזיקים בתקציב דמי האבטלה ומעבירים אותו כמענקי מדינה לקופות ביטוח האבטלה. אלה מעבירות אותם כהטבות למחפשי עבודה.

רוב ההוצאות הציבוריות בביטוח הלאומי ובביטוח אבטלה ממומנות באמצעות חוק דמי גבייה סוציאליים, האומר שמעסיקים משלמים למדינה אחוז מסוים משכר העובדים; על כל 1,000 קרונות במשכורת ברוטו לעובד על המעסיק לשלם עוד כ-420 קרונות כהפרשות סוציאליות. העובד מחויב רק על שכרו ברוטו, בדרך כלל בסביבות 30%.

חלק קטן מהמימון של ביטוח האבטלה מגיע מדמי החבר שגובה כל קופת אבטלה מחבריה. סכום זה עוזר בעיקר בניהול הקרנות, אבל גם תורם למימון ההטבות.

הרשויות הממשלתיות מבצעות את משימותיהן לפי מודלים שלטוניים שונים ומכוח תקנות העוסקות בדרך עבודתן ובהיקף אחריותן. יוצא, בעקיפין, שהממשלה מעניקה להן יד חופשית למדי בעבודתן.

כדי שהאזרחים ידעו למה הם יכולים לצפות מהרשויות השונות, נחקק חוק מנהל ציבורי, שסעיפיו עוסקים בהגנות, בשקיפות, בשלטון החוק ובמתן שירותים. חוק זה חל על רשויות עירוניות ועל רשויות לאומיות-ממשלתיות. רשויות רבות בודקות את פעילותן גם על ידי רשויות אחרות או פקחים. אולם הם אינם מורשים להתערב, אלא רק לדווח לממשלה. הפיקוח על ביטוח אבטלה רשאי להתערב בניהול קופות אבטלה, שכן מדובר במוסדות בניהול פרטי שהואצלו להם משימות ממשלתיות.

ניתן לנהל את הרשויות הממשלתיות ולפקח עליהן בשלוש דרכים שונות:

- מנהל/מנהל כללי של רשות ממשלתית אחת;
- ועד מנהל, בדרך כלל מורכב מנציגים ממגזרים שונים;
- מועצה, בדרך כלל מורכבת ממומחים בתחום הרלוונטי.

ביטוח אבטלה

בשוודיה יש כיום 24 קופות ביטוח אבטלה שונות, המנהלות את ביטוח האבטלה השוודי, והן מוסמכות לקבוע אם הפונה עומד בתנאים לדמי אבטלה. ביטוח האבטלה מושתת על The Ghent Model, הנוהג בשוודיה מאז 1935. אדם העומד בתנאי התקנון יכול להיות חבר בקופת ביטוח אבטלה, בלי להיות חבר באיגוד המקצועי, אף שתחומי הפעילות של קופת ביטוח האבטלה, כלומר סיווג התעסוקה או הענף שהקופה מכסה, קשורים לעיתים קרובות לאיגודים מקצועיים.

ביטוח האבטלה בשוודיה מחולק לשניים: ביטוח בסיסי וביטוח אובדן הכנסה. הביטוח הבסיסי מכסה אנשים שאינם מבוטחים בקופת אבטלה או לא היו חברים בקופה למשך התקופה המזכה בתנאים לפיצויים תלויי הכנסה. 23 מתוך 24 קופות האבטלה מכסות תחומי פעילות ומקצועות מסוימים בקטגוריות הקבועות בתקנון הקופה.

קופת אבטלה **אלפא** מטפלת בכל התיקים של אלה שאינם חברים באחת מה-23 האחרות. אנשים מכל המקצועות יכולים גם להצטרף לקופת אבטלה אלפא, ובכך לרכוש את אותן זכויות כמו חברים בקופת אבטלה רגילה.

קופות אבטלה הן עמותות שפעילותן מוסדרת בחוק קופות אבטלה, הנקרא LAK (239, 1997), בפקודת קרנות ביטוח אבטלה (836, 1997) ובאמצעות תקנון העמותה.

כל אדם שתובע דמי אבטלה חייב להיות רשום כמחפש עבודה בשירות התעסוקה הציבורי השוודי (Arbetsförmedlingen), שהוא רשות ציבורית.

הפיקוח על ביטוח האבטלה (IAF) הוא רשות ציבורית שתפקידה לוודא שקופות ביטוח אבטלה עומדות בחקיקה. על פי חוק, קופות האבטלה חייבות לשתף פעולה ביניהן בעניינים הנוגעים לניהול, שירות, מידע, הדרכה ופיתוח של פעילות הקרנות. שיתוף הפעולה מתנהל בעיקר באמצעות הארגון Sveriges a-kassor, פדרציה של קופות ביטוח האבטלה, המשרתת את האינטרס שלהן והמספקת להן שירותים. ניתן למנות עימם את פיתוח מערכות ה-IT שלהם, תמיכה בהם בפירוש חוקי ביטוח האבטלה והשפעה על דעת הקהל בנושאים חשובים הנוגעים לקופות ולחבריהן.

אוסטריה

מבנה הביטוח הלאומי האוסטרי

הסתדרות חברות הביטוח הלאומי באוסטריה מורכבת מהגופים האלה:

- OGK – הארגון של הביטוח הלאומי האוסטרי (ביטוח בריאות);
- BVAEB – חברת ביטוח לעובדי השירות הציבורי, תעשיית הכרייה והרכבות (ביטוח בריאות, תאונות ופנסיה);
- SVS – שירות ביטוח לאומי ליזמים (ביטוח בריאות, תאונות ופנסיה);
- PVA – חברת ביטוחים פנסיוניים (ביטוח פנסיה);
- AUVA – ועדת פיצויים כספיים לעובדים אוסטרים (ביטוח תאונות).

רקע כללי על הביטוח הלאומי

החוקה הפדרלית האוסטרית קובעת שקבוצות מסוימות של אנשים יכולות לטפל בעניינים הרלוונטיים להן באמצעות מנהל עצמאי. לעניינים כאלה אין רשויות מוסמכות, אלא מוסדות מנהל רלוונטיים. מוסדות אלה וגופיהם כפופים לעקרונות הדמוקרטיים הכלליים, ולכן על רצון האנשים הנוגעים בדבר לבוא לידי ביטוי דרך בחירות בתוכם. על בסיס עיקרון זה, גם הביטוח הלאומי מאורגן כמנהל עצמאי. אבל הוא נשאר חלק מהמנהל הציבורי, משום שהחוק מעביר למוסד המנהלי העצמאי משימות מנהליות מסוימות (כגון הגנה או סיוע במצבי חיים מסוימים, מחלה, תאונות, מוות, אבטלה, זקנה).

בתחום הביטוח הלאומי (הליכי רישום, בריאות, תאונות וביטוח פנסיוני) מדובר במוסדות הביטוח הלאומי וארגון האם שלהם, הסתדרות הביטוחים הסוציאליים. מערכת הביטוח הלאומי האוסטרית מאורגנת מיום הקמתה על פי עקרון הניהול העצמאי.

כדי לכלול מבטחים בקבלת החלטות בדבר מדיניות חברתית ובריאותית, הוקמו במוסדות הביטוח הלאומי גופים מנהליים עצמאיים, שאליהם מעסיקים, שכירים וארגונים עצמאיים שולחים את נציגי הביטוח שלהם שנבחרים בבחירות דמוקרטיות. נציגים אלה מכירים מניסיונם האישי את הצרכים ואת הבעיות של הקבוצות שהם מייצגים. בתפקידם הם משפיעים על השימוש הכלכלי בכספי הביטוח, על מגוון ההטבות והרחבתן וכן על קבלת החלטות מהירה, חברתית ומשוחררת מסרבול בירוקרטי. מספר נציגי הביטוח נקבע בחוק, והוא צוין לאחרונה בחוק ארגון הביטוח הלאומי, Sozialversicherungs-Organisationsgesetz – SV-OG, BGBI. I No.

הביטוח הלאומי אינו תחת שליטה ישירה של המדינה, אך כפוף לפיקוחה באמצעות הרשות המפקחת. מוסדות הביטוח הלאומי מורכבים מוועדת הנהלה (Verwaltungsrat), המתפקדת כגוף המבצע, ומאספה כללית (Hauptversammlung), המתפקדת כגוף המפקח.

מימון הביטוח הלאומי מגיע בעיקר מדמי ביטוח שמשלמים המבוטחים, וכשמדובר בשכירים, המשלמים הם מעסיקיהם. דמי הביטוח מחושבים על בסיס הכנסה משכר או מפנסיה ומבוססים על שיעורי אחוזים בלתי משתנים. ואולם יש מגבלת השתכרות עליונה, המספקת תקרה להכנסה מעבודה המחייבת תשלום דמי ביטוח. מלבד דמי הביטוח, ממומן הביטוח הלאומי מכספים פדרליים, כגון חבות הממשלה במקרה של אי ביטוח פנסיוני, ביטוח תאונות לתלמידים, החזר חלקי על דמי לידה בביטוח בריאות והכנסות אחרות, כגון דמי רישום וריבית פיגורים.

עקרונות הביטוח הלאומי

ביטוח חובה – מאפיין מרכזי בביטוח הלאומי האוסטרי. הוא כולל את כל השכירים והעצמאים באוסטריה כמעט. תגמולי ביטוח לאומי ממומנים בעיקר דרך הפרשות חובה שמשלמים מעסיקים ועובדים. מחצית האוכלוסייה באוסטריה היא מועסקים מרוויחים, ומעסיקים מחויבים לשלם דמי הפרשות לטובת עובדיהם.

הביטוח הלאומי מחויב על פי חוק להשתמש בתשלומים בצורה הולמת וכלכלית. הביטוח הלאומי מעניק לכל המבוטחים הטבות איכותיות. בכל הפקדה של 100 אירו, 98 ממנה מושקעים בהטבות למבוטחים. המשמעות היא שרק שני יורו מופנים להוצאות ניהול.

עקרון הסולידריות – בביטוח הלאומי מוחלף עקרון השוויון בין הפרשות לתגמולים בעקרון הסולידריות; כלומר: הזכאות לתגמולים תלויה בדרך כלל בצרכי המבוטח ולא בגובה ההפרשות המשולמות.

הביטוח הלאומי ממומן על פי עקרון התשלום. המשמעות היא שכל ההפקדות המשולמות משמשות לאלתר למימון ההטבות. עיקרון זה משמש, לא רק בביטוח בריאות ותאונות, שבהם התגמולים חד-פעמיים וקצרים בדרך כלל, אלא גם בביטוח פנסיוני, שבו הקצבה משולמת רק כעבור זמן רב. כאן עקרון המשכורת מבוסס על רעיון "החזרה בין הדורות", כלומר על העברת הכנסה בין דורות.

פולין

אידיאולוגיה ומבנה מתן השירותים החברתיים

על פי החקיקה הפולנית, שירותים חברתיים נמצאים בסמכותו של השר הממונה על הביטוח הסוציאלי. מספר מוסדות מבצעים את משימות הביטוח הסוציאלי, ביניהם המוסד לביטוח לאומי, ZUS, הכפוף למנהל הביטוח הלאומי, והמופקד על גביית דמי הביטוח, על תשלום קצבאות זקנה ועל הטבות שונות.

ZUS לא עוסק בתשלום הטבות סוציאליות לחקלאים, המנוהלים בידי הקרן לביטוח לאומי-חקלאי (KRUS). גם אין הוא מספק סיוע סוציאלי למשפחות. אלה פונות למשרד המשפחה

והמדיניות החברתית. גם מערכת ביטוח הבריאות הפולנית אינה כפופה אליו ומנהלת בידי קופת החולים הלאומית (NFZ).

הסטטוס החוקי של הגוף המבטח

ZUS הוא המוסד העיקרי המנהל את מערכת הביטוח הלאומי הפולנית. הבסיס המשפטי לפעילותו הוא החוק מה-13 לאוקטובר 1998 בדבר מערכת הביטוח הסוציאלי. החוק קובע ש-ZUS הוא ישות ציבורית חוקית, קביעה המעניקה לו חופש מסוים בביצוע משימותיו. הוא כפוף לשר הביטחון הסוציאלי, הממלא, בהתאם לתקנות מחייבות, תפקידי פיקוח על פעולות הארגון.

מבנה הגוף המבטח

המטה הראשי של ZUS יושב בוורשה ומנהל 43 סניפים אזוריים, 70 משרדים מקומיים, ו-209 פקחים. המשימות של ZUS מוגדרות בחוק מה-13 לאוקטובר 1998 בנוגע למערכת הביטוח הלאומי, בחוק ה-ZUS שאושר על ידי שר העבודה, במדיניות החברתית מה-13 בינואר 2011 ובחוקי הארגון הפנימיים של ZUS. המשימות והסמכויות של שר העבודה והמדיניות החברתית, המפקח על תפקוד ZUS, כלולות בחוק מה-4 בספטמבר 1997, המפרט את סעיפי המנהל הממשלתי. הגוף המוסמך לפקח ולהתערב בניהול ZUS, כלומר בפעילות מועצת המנהלים, הוא ועדת הפיקוח של ZUS.

הגוף המפקח על הגוף המבטח

פעילות מועצת המנהלים של ZUS מפוקחת בידי ועדת הפיקוח, שהיא אחד משלושת הגופים המנהלים של ZUS הממונים בידי ראש הממשלה לכהונה של חמש שנים. חברי ועדת הפיקוח נבחרים בידי שרי הביטוח הלאומי והאוצר הציבורי, ארגוני מעסיקים, עובדים ייצוגיים וארגונים של גמלאים. כיום היא מורכבת מ-13 חברים.

סמכויות הגוף המפקח

על מועצת המנהלים מפקחת ועדת הפיקוח של ZUS, גוף שמבנהו דומה לזה של המועצה לביטוח לאומי בישראל. אלה תפקידיה העיקריים של הוועדה: מינוים ופיטורם של חברי מועצת המנהלים (למעט נשיא ZUS), כמו גם קביעת שכרם; אישור התוכנית הפיננסית השנתית של ZUS ודיווח על מידת יישומה; הערכה תקופתית של פעילות מועצת המנהלים ואישור הדוח השנתי על פעילות ZUS. ועדת הפיקוח גם מספקת לשרי הממשלה ולפרלמנט חוות דעת על טיטות של תקנות בנושא ביטוח סוציאלי. מלבד זאת היא בוחרת רואי חשבון הבודקים דוחות כספיים ואקטוארים חיצוניים הבוחנים תחזיות לטווח ארוך שהוכנו ב-ZUS.

בעיות הכרוכות בהפעלת הפיקוח

ועדת הפיקוח של ZUS לא נתקלה במכשולים בעלי משקל במילוי התחייבויותיה המשפטיות. עם זאת, כדי לתת מענה לדרישות המציאות החדשה שנוצרה עקב משבר הקורונה, הוכנסו

שני שינויי חקיקה בנוגע לתפקודה של הוועדה: האחד עוסק באפשרות לעבוד מרחוק, והאחר באופן בחירת חברי הוועדה המייצגים מעסיקים ועובדים. על פי התקנה הקודמת, כל ארגון היה רשאי להציע חבר ועדה אחד. אז עדיין היה בוועדה מספר שווה של ארגוני מעסיקים וארגוני עובדים בפולין. ואולם לאחרונה גדל מאוד מספר ארגוני המעסיקים, וכיום יש בפולין פי שניים ארגוני מעסיקים מארגוני עובדים. כך גדל בהתאמה מספר חברי הוועדה המייצגים את המעסיקים. לכן שונתה בשנת 2021 תקנת מינוי חברי הוועדה, וכעת יש שוויון מספרי בין נציגי ארגוני המעסיקים והעובדים. רק ארגונים ייצוגיים של מעסיקים ועובדים יכולים להציע חברים בוועדת הפיקוח של ZUS.

בולגריה

אידיאולוגיה ומבנה מתן השירותים החברתיים

המוסד לביטוח לאומי (NSSI) הוא מוסד ציבורי המנהל את הביטחון הסוציאלי של המדינה ברפובליקה של בולגריה. הוא מנהל ביטוחי חובה בעבור מחלות כלליות ויולדות, אבטלה, תאונות עבודה ומחלות מקצוע, נכות, זקנה ומוות.

הסטטוס החוקי של הגוף המבטח

המוסד לביטוח לאומי הוא המוסד הבולגרי המוסמך להחיל את הכללים לתיאום תוכניות ביטחון סוציאלי כללי והסכמים בין לאומיים בתחום הביטחון הסוציאלי, בכל הנוגע לדמי מחלה, לידה ומוות, דמי אבטלה, קצבאות זקנה ונכות ופנסיות. המוסד הוקם בשנת 1995 כיורש החוקי של הדירקטוריון הכללי לביטחון סוציאלי, כשחוקק חוק הקרן לביטחון סוציאלי. הוא מדווח לאספה הלאומית של הרפובליקה של בולגריה. הגוף המפקח עליו הוא המועצה המפקחת, המורכבת מנציגי המדינה ומנציגי מעסיקים וארגוני איגודים מקצועיים.

מבנה הגוף המבטח

המוסד לביטוח לאומי מדווח על פעילותו לאספה הלאומית של הרפובליקה של בולגריה. היא הפוסקת בנוגע לתפקודו ולפעילויותיו. ואולם עליו להתנהל בהתאם לחקיקה הלאומית של הביטחון הסוציאלי ולהיות מתואם עם משרד העבודה והמדיניות החברתית.

הגוף המפקח על הגוף המבטח

הגוף המפקח על המוסד הוא המועצה המפקחת. היא מונה 14 חברים וכוללת נציגי מעסיקים, איגודים מקצועיים ומשרדים שונים. אלה המוסדות המרכיבים את המועצה המפקחת: הקונפדרציה של "תמיכה" בעבודה, משרד העבודה והמדיניות החברתית, לשכת המסחר והתעשייה הבולגרית, סוכנות ההכנסה הלאומית, משרד הבריאות, משרד האוצר, משרד הכלכלה והתעשייה, משרד החינוך והמדע, הקונפדרציה של האיגודים המקצועיים העצמאיים

בבולגריה, לשכת המסחר הבולגרית, איגוד ההון התעשייתי בבולגריה, הקונפדרציה של המעסיקים והתעשיינים בבולגריה ואיגוד היזמים העסקיים.

יושב ראש המועצה וסגניו נבחרים ברוטציה לתקופה של שישה חודשים. נגיד המוסד לביטוח לאומי יהיה חבר במועצה המפקחת, ותהיה לו הזכות להצבעה מייעצת.

בעיות הכרוכות בהפעלת הפיקוח

לפני המוסד לביטוח לאומי ניצבים היום אתגרים הנוגעים לנגיף הקורונה, לסכסוך צבאי, לאינפלציה הולכת וגדלה, לתנאים פוליטיים המשתנים במהירות, לדיגיטליזציה גלובלית וכיוצא באלה. למרות אתגרים אלה, הארגון הוא שותף אמין המשרת את לקוחותיו בהתאם לחקיקה הלאומית והאיחוד האירופי.

נורווגיה

תוכנית הביטוח הלאומי הנורווגי

מערכת הביטחון הסוציאלי בנורווגיה מאוחדת תחת NAV, המוסד המופקד על תשלומי הקצבאות. תוכניות הביטוח הלאומי העיקריות בנורווגיה הן תוכנית הביטוח הלאומי (NIS), תוכנית קצבאות הילדים (CBS) והתוכנית לקצבה בכסף למשפחות עם ילדים קטנים. קצבאות הביטוח הלאומי ניתנות לפי חוק מיום ה-28 בפברואר, 1997, קצבאות הילדים ניתנות על פי חוק מיום ה-8 במארס 2002, ומענקי כספים למשפחות עם ילדים קטנים ניתנות על פי חוק מיום ה-26 ביוני, 1998.

NAV נמצא באחריות משרד הרווחה והעבודה, ומוביל אותו דירקטורט, הנהגת המוסד, המופקד על החלת פעולות בתחום הרווחה. בראש NAV והדירקטורט עומד מנכ"ל הממונה בידי משרד הרווחה והעבודה. מבחינה פיננסית המוסד תלוי בממשלה, המכסה כל גירעון שלו. כמו כן אין ביכולתו לשנות חוקי רווחה (NAV Lows). לשם כך עליו לפנות לפרלמנט. בנורווגיה אין מועצה מפקחת כמו בישראל. משרד העבודה והרווחה ממלא תפקיד זה, וכל דיווח של NAV על פעילות ותקציב עובר אליו. לחלופין, לצד NAV פועלת ועדה מייעצת, המורכבת מנציגי ארגונים ופרטים המקבלים קצבאות.

מבנה הטבות הביטוח הלאומי

ככלל, כל האנשים שהם תושבים או עובדים בנורווגיה מבוטחים במסגרת הביטוח הלאומי. הם זכאים לקצבת זקנה, קצבת שאירים, קצבת נכות, לקצבה בסיסית ומענקי כיסוי במקרה של נכות (עזרים טכניים וכדומה), לדמי פגיעה בעבודה, לקצבאות להורים יחידיניים, לקצבאות כספיות במקרה של מחלה, לידה, אימוץ ואבטלה, לקצבאות רפואיות במקרה של מחלה ולמענק לידה ולוויה. קצבאות רבות מהביטוח הלאומי נקבעות ביחס לסכום בסיסי (B. a). סכום זה נקבע מדי שנה בידי המלך החל ב-1 במאי, בהתאם לעלויות בשכר.

מימון הביטוח הלאומי

הביטוח הלאומי ממומן באמצעות גבייה משכירים, מעצמאים וממעסיקים וכן באמצעות מענקים מהמדינה. הפרלמנט קובע את שיעורי הגבייה ואת מענקי המדינה ורשות המיסים מפקדת על הגבייה. ההטבות האלה ממומנות באמצעות מענקים מהמדינה בלבד: מענקים חד פעמיים ללידה ולאיומוץ, מענקים לשיפור יכולת התפקוד בחיי היומיום, קצבה בסיסית, קצבה משלימה המובטחת לנכים בלידה או בתחילת חייהם, הטבות חינוך, קצבת טיפול בילדים, קצבת שאירים, קצבה להורים יחידים, גרושים ופרודים, מענקי לוויה ועוד. גבייה משכירים ומעצמאים מחושבת על בסיס ההכנסה הפנסיונית. קצבאות כספיות במקרה של מחלה, לידה ואבטלה נלקחות בחשבון כהכנסה לפנסיה. כך גם בנוגע לקצבאות ולהטבות להורים יחידניים.

קנדה

קנדה היא פדרציה הנחלקת לעשרה מחוזות ובראשם ממשלה לאומית. הביטחון הסוציאלי בקנדה נמצא באחריות משותפת של הממשלה הפדרלית והממשלות המחוזיות, כפי שמתואר בחוקה. המחוזות ממונים על תוכניות פגיעה בעבודה ומחלות הקשורות לעבודה (כגון תוכניות פיצויים לעובדים) ועל שירותי בריאות. המחוזות מנהלים גם תוכניות סיוע סוציאלי ותוכניות משלימות לקשישים בעלי הכנסה נמוכה.

מחלקת תעסוקה ופיתוח חברתי (Employment and Social Development Canada;) (ESDC) היא מחלקה פדרלית, המספקת מגוון תוכניות ושירותים המכסים את כל שלבי החיים, מילדות, דרך בגרות ועד פרישה – הבטחת הכנסה לקשישים, תמיכה במובטלים, סיוע לסטודנטים לממן את לימודיהם העל תיכוניים וסיוע להורים המגדלים ילדים צעירים. ESDC מספקת גם תמיכה ספציפית לאוכלוסיות פגיעות, כגון קשישים, אנשים עם מוגבלויות, חסרי בית ומהגרים.

Service Canada הוא מוסד פדרלי השייך ל-ESDC, ותפקידו לספק לקנדים גישה מרוכזת (One stop shop) למגוון רחב של שירותים וקצבאות ממשלתיות. הוא מחויב לשפר את השירותים דרך עבודה עם שותפים רלוונטיים, כדי לספק גישה מהירה לכל מגוון השירותים והקצבאות הממשלתיות שהקנדים זקוקים להם, באמצעות האינטרנט, בטלפון, באופן אישי או בדואר.

ה-ESDC מנהלת שלוש תוכניות עיקריות בתחום הביטחון הסוציאלי: תוכנית ביטחון בגיל זקנה (OAS), תוכנית הפנסיה של קנדה (CPP) ותוכנית ביטוח תעסוקה (EI).

Service Canada ממונה על תוכניות OAS ו-CPP ברחבי קנדה באמצעות רשת מרכזים אזוריים ומרכזים טלפוניים. הזכאות לתוכנית OAS מוקנית על בסיס תושבות וללא תשלום דמי

ביטוח. התוכנית מספקת רמה בסיסית של הכנסה לקשישים בני 65 ומעלה לאחר פרישתם, יחד עם תמיכות אחרות לבעלי הכנסה נמוכה.

ה-ESDC וסוכנות ההכנסות של קנדה (CRA) – המחלקה הפדרלית המנהלת את חוקי המס של המדינה והמנהלת תוכניות הטבות ותמריצים חברתיים וכלכליים, המועברים באמצעות מערכת המס – ממונות במשותף על ה-CPP. זוהי כאמור תוכנית הפנסיה של קנדה, תוכנית חובה ביטוחית, המשמשת החלפת הכנסה חלקית לעובדים ולמשפחותיהם במקרה של פרישה, נכות או מוות. ה-CRA אוספת את דמי הביטוח המשולמים ל-CPP בעוד ה-ESDC ו-Service Canada מנהלות את הקצבאות. הממשלה הפדרלית והממשלות המחוזיות גם מנהלות במשותף את ה-CPP. לכן כל שינוי בתוכנית זו דורש אישור של שתי רמות הממשל.

ה-ESDC וה-CRA ממונות ביחד גם על תוכנית EI, המספקת לעובדים המחפשים עבודה סיוע כספי זמני. תוכנית EI גם מעניקה קצבאות מיוחדות לעובדים היוצאים לחופשה מהעבודה עקב אירועי חיים, כגון מחלה, היריון, טיפול ביילוד או בילד שזה עתה אומץ, טיפול באדם פצוע קשה או בבן משפחה חולה מאוד הנמצא בסכנת חיים. ESDC ממונה על קביעת זכאותו של אדם לתוכנית EI, על קביעת תעריף הפרמיה השנתי של EI, על מעקב אחר ההשפעה החברתית-הכלכלית של חקיקת EI ועל תיקון התקנות במסגרת חוק ביטוח התעסוקה, ואילו Service Canada ממונה על תביעות המבוטחים. ה-CRA ממונה על קביעת הביטוחיות של הכנסותיו של אדם לפי חוק ביטוח עבודה, על גובה ההכנסות הניתן לביטוח, על גובה הפרמיות ועל המסוגלות לשלמן, על מספר שעות עבודה ועל אורך תקופת העבודה הנלקחות בחשבון לצורך ביטוח תעסוקה ועל סכום ההחזר.

מבחינת הפיקוח על תוכניות הפנסיה הציבורית של קנדה (OAS ו-CPP) אין מועצות מפקחות או מייעצות, והפיקוח והניהול מצויים בידי המחלקות האלה:

- ESDC היא המחלקה הפדרלית המפקדת על הפיקוח, על מדיניות התוכניות ועל מתן הקצבאות של הפנסיות הציבוריות של קנדה.
- Service Canada, כחלק מה-ESDC, מפקד על ניהול תיקי לקוחות ועל עיבוד פניות לקצבאות.
- ה-CRA היא המחלקה הפדרלית המפקדת על גביית דמי ביטוח לתוכנית CPP מעובדים, ממעסיקים ומעצמאים.

יש אמצעים שונים להבטחת שקיפות ניהולן של הפנסיות הציבוריות. בכל הנוגע לתוכנית OAS, חוק הדיווח על פנסיה ציבורית מחייב את האקטואר הראשי לפרסם דוח אקטוארי תלת שנתי על קצבאות לפי חוק ביטוח בגיל זקנה. חוק הדיווח על פנסיה ציבורית מחייב את האקטואר הראשי גם לערוך בדיקה אקטוארית, כאשר נעשה תיקון לחוק ביטוח בגיל זקנה, המשפיע על

עלות הקצבאות. דוחות משלימים אלה מספקים הערכות באשר למצב הפיננסי של תוכנית OAS בעקבות התיקונים.

האחריות על CPP משותפת לממשלה הפדרלית ולממשלות המחוזיות. על פי חקיקת CPP, שרי האוצר הפדרליים והמחוזיים נדרשים לבדוק את התוכנית אחת לשלוש שנים ולהחליט אם נדרשים שינויים בשיעור דמי הביטוח או בקצבאות. שינויים גדולים בתוכנית דורשים הסכמה של לפחות שני שלישים מהמחוזות המכילים שני שלישים מהאוכלוסייה. ה-CPP מפרסמת דוחות שנתיים ממצים, עם דוחות כספיים מאוחדים, מבוקרים בידי המבקר הכללי של קנדה. מאז 2018 לקחה ה-CPP גם חלק ביוזמת הממשל ופרסמה נתונים על שיעורי דמי הביטוח, מספר המבוטחים, מספר מקבלי הקצבאות וכן הלאה. יתרה מזאת, חברת CPP Investments, החברה העוסקת בהשקעות עודפי קרן CPP, מפרסמת דוחות ביצועים רבעוניים וכן תוצאות שנתיות. מדי שנתיים עורכת החברה פגישות פומביות, כדי לעדכן את הקנדים בביצועים הפיננסיים של הקרן ובאסטרטגיית ההשקעה.

בכל הנוגע לתוכנית EI ממלאת הוועדה לביטוח תעסוקה בקנדה (CEIC) תפקיד מוביל יחד עם ESDC בפיקוח על התוכנית. ה-CEIC מורכב מארבעה חברים, הכוללים את סגן השר וסגן שר בכיר של ESDC, המייצגים את האינטרסים של ממשלת קנדה, וכן נציגי עובדים ומעסיקים. בעוד ESDC ו-Service Canada מנהלים את התוכנית, ל-CEIC יש הסמכות החוקית לפקח מדי שנה על התוכנית ולהעריך אותה. הוועדה אף סוקרת ומאשרת מדיניות הנוגעת לתוכנית EI ומתקינה תקנות, בכפוף לאישור נגיד הוועדה העומד בראשה. יתר על כן, ה-CEIC קובעת את תעריף הפרמיה השנתי של EI ואת ההכנסה המרבית השנתית הנלקחת בחשבון לצורך ביטוח בהתאם לחקיקה.

תוכנית OAS (תוכנית ביטחון בגיל זקנה) ממומנת מהכנסות ממיסים כלליים של ממשלת קנדה ומדי רבעון מותאמות לאינפלציה באמצעות מדד המחירים לצרכן. אין רזרבות או השקעות. הפרלמנט מאשר הוצאות סטטוטוריות באמצעות חוקים שאומצו בעבר, כמו חוק ביטחון בגיל זקנה. הסכומים שהוצאו במסגרת הוצאות סטטוטוריות נקבעים לפי הוראות החוק הרלוונטי. שינוי הגורמים הקובעים את הסכומים להוצאה מחייב שינויים בחקיקה המאשרת. לפי סעיף 45 לחוק ביטחון בגיל זקנה, "כל התגמולים שישולמו לפי חוק זה ישולמו מתוך קופת ההכנסה המאוחדת". קופת ההכנסה המאוחדת היא החשבון הממשלתי המשמש בכל פעם שהפרלמנט מאשר הקצאה, והיא מתחדשת באמצעות גביית מיסים.

ה-CPP (תוכנית הפנסיה של קנדה), לעומת זאת, ממומנת באמצעות גביית שכר יעודית הנחלקת שווה בשווה בין מעסיקים לשכירים. עצמאים חייבים לשלם גם כמעסיק וגם כעובד. כדי לסייע במימון ה-CPP, מועצת ההשקעות של הקרן שהוקמה בשנת 1997 מנהלת ומשקיעה את נכסיה, המופרדים בקפדנות מקרנות ממשלתיות. המועצה מנהלת במנותק מה-

CPP, ולממשלות הפדרליות והמחוזיות אין השפעה על פעילויות ההשקעה של המועצה. תשלומי קצבאות נעשים מכספי הגבייה ומרווחי השקעה.

פינלנד

המבנה המנהלי והארגוני של המוסד

Kela הוא מוסד הביטוח הלאומי בפינלנד, המספק ביטחון סוציאלי בסיסי לכל האנשים המתגוררים בפינלנד בשלבים שונים של חייהם. גם אזרחים המתגוררים מחוץ לפינלנד ומכוסים בידי הביטוח הלאומי הפיני הם הלקוחות של המוסד. Kela לוקח חלק פעיל בפיתוח הביטחון הסוציאלי בפינלנד, שיפורו ויישומו. מטרתו להציע שירותים מובנים, ברורים ובאיכות טובה וקצבאות בסכומים סבירים. התחומים הנמצאים באחריות Kela הם אבטלה (יחד עם קרנות אבטלה), פנסיה ציבורית, נכות, שיקום ומחלה, משפחה וילדים, סיוע בדיור וסיוע לסטודנטים.

Kela נמצא תחת פיקוחו של הפרלמנט הפיני, אבל נהנה מאוטונומיה מבצעית רבה. הוא מורכב מ-12 נאמנים פרלמנטריים ומשמונה רואי חשבון המפקחים על הניהול של המוסד ועל תפעולו. את הפעילות של Kela מנהל דירקטוריון בן 10 חברים, שנבחר בידי נאמנים פרלמנטריים (פירוט בהמשך) אחת לשלוש שנים. חלוקת התפקידים בין המנכ"ל לדירקטורים נקבעת בידי הדירקטוריון. מעמדו המשפטי של הביטוח הלאומי, תחומי אחריותו והמבנה הניהולי והארגוני שלו מוגדרים בחוק המוסד לביטוח לאומי.

במוסד חמש יחידות עסקיות ושתי יחידות תפעוליות. היחידות העסקיות והתפעוליות מורכבות ממרכזים או מחלקות, ואלה מורכבים מצוותים. תהליך קבלת ההחלטות משותף, וכחלק ממנו נקבעים ליחידות העסקיות כללי נהל ויעדי תוצאה פרטניים.

מדי שנה עורך המנכ"ל את התוכנית התפעולית והכספית של המוסד ומעביר אותה להחלטת הדירקטוריון. הדירקטוריון מסכם עימו את מתווה היישום של התוכנית, ההופך להסכם ביצוע. במהלך השנה מעדכנים המנכ"ל והדירקטוריון זה את זה בהתקדמות מטרות התוכנית וגם מנהלי היחידות העסקיות מעדכנים את המנכ"ל ואת הדירקטורים.

המנכ"ל אחראי על ניהולו האסטרטגי ופיתוחו של המוסד, על היחידות שבאחריותו ועל הנושאים שבאחריות יחידות אלו. המנכ"ל מחליט על תקנון היחידות, ובמקרה של אי ודאות בנוגע לאחריות יחידה עסקית או יחידה תפעולית לעניין מסוים, הנושא נתון להכרעתו. הדירקטורים אחראים על תכנון וניהול היחידות העסקיות שנמצאות באחריותם ועל תכנון וניהול הנושאים שבאחריות היחידות והם מדווחים על פעילותם למנכ"ל.

הפיקוח על Kela

ל-Kela יש מנהל ותקציב משלו, והוא מנותק מהמנגנון המנהלי של ממשלת פינלנד. מעמד נפרד זה מבוסס על עמדתו הסטטוטורית של Kela בפיקוח הפרלמנט. בשונה מהמוסדות

הכפופים למנהל המדינה, Kela אינו נתון לפיקוחה של הממשלה, אלא לפיקוחם של הגופים האלה:

- נאמנים פרלמנטריים: הפרלמנט בוחר 12 נאמנים שיפקחו על ניהולו ועל פעולותיו של Kela. הם מכהנים ארבע שנים, משך כהונת הפרלמנט. אחת לשנה הם מגישים לפרלמנט דוח. משימתם המרכזית היא לפקח על הניהול ועל התפעול של Kela, באופן שיבטיח את איכותם ואת זמינותם של שירותי המוסד, לבקש דוחות, להעלות הצעות או להביע דעות בנושאים מנהליים. עם זאת אין הנאמנים עוסקים בשאר הגופים השייכים ל-Kela, כגון הדירקטוריון.

- הדירקטוריון של Kela: מורכב מ-10 חברים המכהנים במשך שלוש שנים. אלה תחומי אחריותם:

- אישור התוכנית התפעולית והפיננסית של Kela;
- עריכת הדוח השנתי והדוח הכספי של Kela;
- אישור כללי הנוהל של Kela, המתווים את הנהלים המנהליים והתפעוליים.
- החלטה על עקרונות ההשקעה של Kela;
- החלטה על מכירה ורכישה של רכוש קבוע;
- החלטה על אופן חלוקת האחריות בין המנכ"ל ליתר הדירקטורים;
- שיבוץ עובדים בדרג בכיר;
- אישור התגמול וההטבות האחרות של המנכ"ל והדירקטורים.
- אישור העקרונות המסדירים את תגמול העובדים, השעות, החגים השנתיים וההקצאות לנסיעות;
- הכרעה בעניינים חשובים אחרים ובשאלות עקרוניות.

- רואי חשבון שמונו בידי הנאמנים ורואי חשבון חיצוניים: הנאמנים ממנים כל שנה צוות של שמונה רואי חשבון. עוד הם ממנים צוות מבקרים, הממנה מבקר חיצוני. המבקר החיצוני ויו"ר צוות המבקרים הם רואי חשבון מקצועיים. שאר חברי צוות המבקרים הם בדרך כלל חברי פרלמנט. תפקיד רואי החשבון לבדוק שהדירקטוריון של Kela עמד בתקנות הנהגות, שהדוח הכספי של המוסד נערך בהתאם לחוק החשבונאות ולחוק הממשל שלו ושהוא מציג את התוצאות התפעוליות והפיננסיות של המוסד בצורה מדויקת והולמת. קהילת הביקורת עורכת ביקורת על בסיס מתמשך. הביקורת החיצונית מתמקדת בדרך כלל בנושאים כמו השקעות, תשלומים וגבייה, שכר ומשכורות, רכש וחשבונאות מרכזית.

- ועדת ביקורת: הדירקטוריון ממנה את ועדת הביקורת ומאשר את התקנון שלה. הוועדה מורכבת מחמישה חברים לפחות. בראש הוועדה עומד יו"ר הדירקטוריון, וסגנו הוא סגן יו"ר הדירקטוריון. החברים כוללים לפחות חבר דירקטוריון אחד, את המנכ"ל ומבקר חיצוני. ראש הביקורת הפנימית (ראו להלן) מציג עניינים לפני הוועדה ומשמש כמזכיר הוועדה.

ועדת הביקורת מסייעת לדירקטוריון לוודא שהתפעול, ניהול הסיכונים והביקורת הפנימית של המוסד מסודרים כחוק ועומדים בתקנות מנהל תקין. בד בבד ועדת הביקורת מפקחת ונותנת הנחיות לביקורת הפנימית.

- ביקורת פנימית: הביקורת הפנימית היא גוף בלתי תלוי בארגון, הכפוף למנכ"ל. זהו גוף עצמאי ואובייקטיבי שתפקידו לבצע הערכות, ניתוחים ולהציע ייעוץ. הביקורת הפנימית מדווחת להנהלת Kela אם פעולות הפיקוח הפנימי וניהול הסיכונים שלה היו הולמות. הביקורת הפנימית עשויה גם לבצע משימות בתחומי אחריות ייעודיים אחרים ומונחת בידי סטנדרטים מקצועיים בין לאומיים.

לוקסמבורג

מערכת הביטוח הלאומי בלוקסמבורג מבוססת על ביטוח חובה וממומנת מהפרשות של עובדים ומעסיקים ומכספי מהמדינה. הביטוח הלאומי מאורגן לפי סניפים המנוהלים בידי מוסדותיו. המוסדות העיקריים של הביטוח הלאומי הם קופת חולים לאומית (מחלה), האגודה לביטוח תאונות (תאונות עבודה ומחלות מקצוע), קופת פנסיה לאומית (קצבת זקנה, שאירים ונכות) וקופת עתיד ילדים (קצבאות משפחה).

לצד ארבעה מוסדות אלה פועל המרכז המשותף לביטוח לאומי, המופקד על שיוך מבוטחים וגבייה וכן על עיבוד ממוחשב של נתוני הביטוח הלאומי.

מעמדם ותפקודם של מוסדות הביטוח הלאומי נקבעים בחוק הביטוח הלאומי.

מוסדות ביטוח לאומי הם מפעלים ציבוריים, ועל כן הם כפופים למשפט הציבורי ואחראים על המנהל הציבורי. לכל מוסד תקציב שנתי נפרד מתקציב המדינה. המוסדות מנוהלים בידי דירקטוריון המורכב מנציגי מעסיקים ועובדים, ובראשו עומד נשיא, שהוא פקיד מדינה.

הדירקטוריונים של המוסדות מחויבים על פי חוק לערוך תוכנית תלת שנתית, המפרטת את היעדים האסטרטגיים שעל כל מוסד להשיג על בהתאם לייעודו. בתוכניות אלה עליהם להגדיר את סדרי העדיפויות ואת האמצעים שיש לנקוט כדי להשיג יעדים אלה, תוך כדי הערכת הסיכונים הנלווים

לדירקטוריונים יש מידה רבה של אוטונומיה בניהול הסיכונים הכרוכים בפעולותיהם. עם זאת, הם נתונים לפיקוח ממשלתי, באמצעות הפיקוח הכללי של הביטוח הלאומי. הפיקוח מקפיד על עמידה בחוקים ובתקנות ועל תקינותן של פעולות פיננסיות.

צ'כיה

הרשות המופקדת על הביטוחן הסוציאלי בצ'כיה היא CSSA. היא חולשת על ארבעה תחומים: ביטוח פנסיה, ביטוח לאומי לעצמאים, ביטוח מחלה, לרבות שירותי הערכה רפואית, וגביית דמי ביטוח. סמכויותיה של CSSA מוסדרות בחוק ארגון ויישום ביטוח לאומי, חוק מס'

582/1991 של המועצה הלאומית הצ'כית. קצבאות תעסוקה ומדינה (דמי אבטלה, קצבת הורים, קצבת ילדים, קצבת לידה, מענקי מוות, סיוע סוציאלי וכו') ניתנות בנקודות שירות של המשרדים האזוריים של לשכת העבודה הצ'כית.

המבנה הארגוני מורכב מהמטה של ה-CSSA, מנהלי הביטוח הלאומי המחוזיים (DSSA) ומהרשות לביטוח לאומי של פראג (PSSA). מנהלי DSSA הם יחידות הארגון המקומיות של CSSA, המעניקות את שירותי הביטוח הלאומי במסגרת סמכותן המקומית בתחומים המוגדרים בחוק. הרשות לביטוח לאומי של פראג היא היחידה הארגונית המקומית של CSSA המבצעת את המשימות של DSSA ומשימות אחרות שהופקדו עליה בשטח עיר הבירה של פראג. למנהלי הביטוח הלאומי ולרשות לביטוח לאומי של פראג יש יחידות אזוריות (81) המנוהלות בידי משרדים אזוריים בתחומים מוגדרים (שישה בסך הכול).

משרד הביקורת העליון מבקר את כל רשויות ומנהלות המדינה, כולל קופות החולים. קופות החולים מפוקחות דה-פקטו בידי משרד הבריאות. הפיקוח נעשה בהתאם לסטטוס המוסד: משרדי העבודה והרווחה או הבריאות, משרד האוצר, משרד הביקורת העליון, במחלקת ביקורת עצמאית וכו'.

בעיות אפשריות:

- סוגים שונים של ביקורת שערכו גופים שונים, לעיתים עם ממצאים שונים.
- בפעולותיו, במדיניותו ובאסטרטגיה שלו תלוי CSSA במשרדי הממשלה השונים; הוא ממומן במלואו מתקציב המדינה ופועל תחת כללים נוקשים מאוד.

לטוויה

הסוכנות לביטוח לאומי ממלכתי (SSIA) היא מוסד ממלכתי בפיקוח שר הרווחה. מטרת ה-SSIA היא ליישם על פי חוק הביטוח הלאומי את מדיניות המדינה בתחום הביטוח הלאומי, הקצבאות הסוציאליות של המדינה ותוכנית הפנסיה במימון המדינה (נדבך פנסיוני שני). הסוכנות הגדירה חמישה תחומי פעילות: ביטוח לאומי; ניהול תוכנית הפנסיה במימון המדינה; תיאום עם החקיקה של האיחוד האירופי בנושא מערכות ביטחון סוציאלי והסכמים בין לאומיים; קצבאות שירות ממלכתיות וקצבאות סוציאליות של המדינה; תמיכה בטכנולוגיות מידע ותקשורת למוסדות רווחה.

SSIA כוללת מערכת של אמצעים להגנה על מבוטחים במצבי סיכון חברתי כמו אובדן הכנסה מעבודה וכן במקרים שבהם נוספות הוצאות עקב לידה והורות או לחלופין עקב פטירה. ביטוח לאומי הוא חלק מרכזי במערכת הביטחון הסוציאלי ומכסה את הסיכונים הסוציאליים האלה: לידה והורות, מחלה, נכות, גיל, אבטלה, מוות, תאונות עבודה ומחלות מקצוע.

הסוכנות לביטוח לאומי ממלכתי היא מלכ"ר. פעילותה מנוהלת בידי מועצה שחבריה נבחרו בהמלצת שר הרווחה, המכהן כיושב הראש שלה וכן נציג המחזיק במניות הון המדינה בסוכנות.

שר הרווחה ממליץ גם על מנכ"ל הסוכנות שאותו מאשר הקבינט, המאשר גם את חברי המועצה. היחידות האזוריות של הסוכנות הן משרדי הסוכנות.

טבלה מסכמת

מדינה	מה המבנה הנהוג למתן השירותים החברתיים	ככל שקיים גוף כזה כתאגיד נפרד, מהו המבנה התאגידי שלו	האם הגוף המבטח נפרד ממוסדות המדינה אך כפוף להם	האם יש גוף מפקח המופקד על הפיקוח על התאגיד והאם גוף מפקח זה הוא ארגון פנימי או גוף חיצוני	האם לתאגיד המבטח קיימת מועצה או גוף מפקח אחר
גרמניה	מערכת הביטוח הלאומי הגרמני מחולקת לחמישה גופים, בהתאם לענפים שונים: ביטוח פנסיוני, ביטוח בריאות, ביטוח סיעודי, ביטוח תאונות וביטוח אבטלה. התקבל מידע בנוגע לגוף הביטוח הפנסיוני בלבד.	הביטוח הפנסיוני הוא תאגיד ציבורי עם מינהל עצמאי המורכב מנציגי המעסיקים והמבטחים.		הפיקוח החיצוני נעשה על ידי המשרד הפדרלי של העבודה והרווחה והמשרד הפדרלי לביטוח לאומי.	לא
ליטא	משרד הביטוח הלאומי והעבודה MSSL	מורכב מוועד הקרן והחטיבות הטריטוריאליות של ועד הקרן (Sodra).	Sodra ישות משפטית נפרדת והוא כפוף ישירות לשר הביטוח הלאומי והעבודה.	הביקורת הפנימית של Sodra מתבצעת על ידי האגף לביקורת פנימית ריכוזית במשרד הביטוח הלאומי והתעסוקה. הביקורת הממלכתית (פיננסית (חוקיות) ותפעולית) של Sodra מבוצעת על ידי משרד הביקורת הממלכתית של הרפובליקה של ליטא.	מועצת הקרן היא מוסד קולגיאלי הבוחן ומקבל החלטות בנושאי יישום פוליטי הביטוח הסוציאלי. מורכבת מ-15 חברים שווים המייצגים ארגונים המייצגים את האינטרסים של מבטחים, ארגוני מעסיקים ומוסדות מדינה.
נורבגיה	מערכת הביטוח הסוציאלי בנורבגיה מאוחדת תחת מוסד הנקרא NAV אשר אחראי לתשלומי הקצבאות. תכניות הביטוח הלאומי העיקריות	NAV נמצא באחריות משרד הרווחה והעבודה ויש לו דירקטורט שהוא מעין הנהגת המוסד ואחראי על יישום פעולות בתחום הרווחה. בראש NAV	NAV אינו גוף עצמאי אך נפרד ממשרד הרווחה והעבודה. מבחינה פיננסית המוסד תלוי בממשלה וכל גירעון מכוסה על ידי הממשלה.	לא קיימת מועצה מפקחת כמו בישראל, משרד העבודה והרווחה ממלא תפקיד זה וכל דיווח על פעילות ותקציב נעשה על ידי NAV למשרד זה.	לא

מינהל המחקר והתכנון

המוסד לביטוח לאומי

מדינה	מה המבנה הנהוג למתן השירותים החברתיים	ככל שקיים גוף כזה כתאגיד נפרד, מהו המבנה התאגידי שלו	האם הגוף המבטח נפרד ממוסדות המדינה אך כפוף להם	האם יש גוף מפקח המופקד על הפיקוח על התאגיד והאם גוף מפקח זה הוא ארגון פנימי או גוף חיצוני	האם לתאגיד המבטח קיימת מועצה או גוף מפקח אחר
	בנורבגיה הן תכנית הביטוח הלאומי (NIS), תכנית קצבאות הילדים (CBS) והתכנית לקצבה בכסף למשפחות עם ילדים קטנים.	עומד מנכ"ל שהוא גם מנכ"ל הדירקטורט וממונה על ידי משרד הרווחה והעבודה.			
סרביה	מערכת הביטוח הסוציאלי של הרפובליקה של סרביה מסדירה את ענפי הביטוח הבאים: ביטוח פנסיה ונכות, ביטוח בריאות וביטוח אבטלה. המכון לביטוח סוציאלי (ISI) הוא גוף מקשר של הרפובליקה של סרביה המרכז את עבודתם של מוסדות מוסמכים לביטוח סוציאלי: 1. קרן הרפובליקה לביטוח פנסיה ונכות; 2. קרן הרפובליקה לביטוח בריאות; 3. קרן ביטוח לאומי לצוותים צבאיים; 4. שירות התעסוקה הלאומי.	1. גופי קרן הרפובליקה לביטוח פנסיה ונכות: ועדת היגוי המורכבת משבעה חברים שמונו על ידי הממשלה ומועצת המנהלים; 2. ביטוח בריאות- מועצת המנהלים המורכבת משבעה חברים שמונו על ידי הממשלה. 3. הקרן לביטוח סוציאלי לאנשי צבא מורכבת ממועצת מנהלים; 4. שירות התעסוקה הלאומי- ועדת היגוי המורכבת משבעה חברים שמונו על ידי הממשלה.	1. קרן הרפובליקה לביטוח פנסיה ונכות היא ישות משפטית בעלת מעמד של ארגון לביטוח סוציאלי חובה; 2. קרן הרפובליקה לביטוח בריאות היא ישות משפטית שהוקמה על פי חוק ביטוח בריאות; 3. קרן לביטוח לאומי לאנשי צבא הינה ישות משפטית בעלת מעמד של עמותת ביטוח סוציאלי; 4. שירות התעסוקה הלאומי הוא ישות משפטית שהוקמה על פי חוק ביטוח אבטלה במעמד של ארגון לביטוח סוציאלי חובה.	1. משרד העבודה, התעסוקה, אזרחים ותיקים ורווחה מפקח על עבודת קרן הרפובליקה לביטוח פנסיה ונכות; 2. משרד הבריאות מפקח על קרן ביטוח בריאות; 3. הקרן לביטוח לאומי לאנשי צבא נמצאת בפיקוח משרד הביטחון; 4. משרד העבודה, התעסוקה, אזרחים ותיקים ורווחה מפקח על שירות התעסוקה הלאומי.	1. ביטוח פנסיה ונכות- מועצת הפיקוח המורכבת מנציגי המבוטחים; 2. ביטוח בריאות- מועצת הפיקוח המורכבת מנציגי המבוטחים. 3. קרן לאנשי צבא- מועצת הפיקוח המורכבת מחמישה חברים שמונו על ידי הממשלה;
שוודיה- כללי	הביטחון הסוציאלי מתחלק בין ביטוח לאומי לביטוח אבטלה הכולל את כל ענפי הביטחון הסוציאלי, מלבד פנסיה וביטוח אבטלה.	הביטוח הלאומי מנוהל על ידי הסוכנות השוודית לביטוח לאומי וכולל 290 רשויות. לכל רשות יש מנהל, דירקטוריון ומועצה. תחת אחריות משרד הבריאות והרווחה	הרשויות אינן חלק מהממשלה, אלא מממשות את חובותיה באופן עצמאי ממנה, על פי החוקים והתקנות הרלוונטיים לפעילותה.	הפיקוח השוודי לביטוח לאומי נעשה על ידי רשות הפיקוח האחראית על הביטוח הלאומי.	לא

מינהל המחקר והתכנון

המוסד לביטוח לאומי

מדינה	מה המבנה הנהוג למתן השירותים החברתיים	ככל שקיים גוף כזה כתאגיד נפרד, מהו המבנה התאגידי שלו	האם הגוף המבטח נפרד ממוסדות המדינה אך כפוף להם	האם יש גוף מפקח המופקד על הפיקוח על התאגיד והאם גוף מפקח זה הוא ארגון פנימי או גוף חיצוני	האם לתאגיד המבטח קיימת מועצה או גוף מפקח אחר
שוודיה-אבטלה	הביטחון הסוציאלי מתחלק בין ביטוח לאומי לביטוח אבטלה הכולל את כל ענפי הביטחון הסוציאלי, מלבד פנסיה וביטוח אבטלה.	ישנן כיום 24 קופות ביטוח אבטלה שונות בשוודיה.	קופות האבטלה הן עמותות שפעילותן מוסדרת בחוק קופות אבטלה, הן בניהול פרטי אשר הואצלו להם כמה משימות ממשלתיות.	הפיקוח על ביטוח האבטלה (IAF) הוא רשות ציבורית שוודית ובאחריותה לוודא שקופות ביטוח אבטלה עומדות בחקיקה.	לא
אוסטריה	הסתדרות חברות הביטוח הלאומי באוסטריה מורכבת מארגון הביטוח הלאומי האוסטרי (ביטוח בריאות), ביטוח לעובדי שירות ציבורי, תעשיית הכרייה והרכבות (ביטוח בריאות, תאונות ופנסיה), בט"ל עבור יזמים (ביטוח בריאות, תאונות ופנסיה), חברת ביטוחים פנסיוניים וועדת פיצויים כספיים לעובדים (ביטוח תאונות).	הוקמו במוסדות הביטוח הלאומי גופים מנהליים עצמאיים, אליהם מעסיקים, שכירים וכן ארגונים עצמאיים שולחים את נציגיהם, קרי נציגי הביטוח. במוסדות הביטוח הלאומי, ישנה ועדת הנהלה (Verwaltungsrat) שמתפקדת כגוף המבצע.	ביטוח לאומי מאורגן בצורה של מינהל עצמאי. הוא אינו תחת שליטה ישירה של המדינה, אך כפוף לפיקוח המדינה על ידי הרשות המפקחת.	במוסדות הביטוח הלאומי ישנה אסיפה כללית (Hauptversammlung) שמתפקדת כגוף המפקח.	כן
פולין	המוסד לביטוח לאומי, הנקרא בפולנית ZUS, המרכיב העיקרי של מינהל הביטוח הלאומי הפולני, שמופקד על גביית דמי ביטוח לאומי, תשלום קצבאות זקנה וסוגים שונים של הטבות.	ZUS מורכב מהמשרד/המטה הראשי שלו הממוקם בוורשה ומשרדים אזוריים רבים הפועלים בשלושה מישורים: 43 סניפים, 209 פקחים ו-70 משרדים מקומיים	החוק קובע כי ZUS הוא מוסד ציבורי בעל ישות חוקית, עובדה המעניקה לו חופש מסוים בביצוע משימותיו.	גוף בעל מבנה דומה לזה של המועצה לביטוח לאומי בישראל, הוא ועדת הפיקוח של ZUS שתוארה לעיל.	כן
בולגריה	המוסד לביטוח לאומי (NSSI) הוא מוסד ציבורי המנהל את הביטחון הסוציאלי של המדינה ברפובליקה של בולגריה. המוסד	NSSI מדווח על פעילותו לאסיפה הלאומית של הרפובליקה של בולגריה. האסיפה הלאומית שולטת	כל הפעולות צריכות להיות בהתאם לחקיקה הלאומית של הביטחון הסוציאלי ו-NSSI חייב	הגוף המפקח העליון שלו הוא המועצה המפקחת, המורכבת מנציגי המדינה ומנציגי מעסיקים וארגוני איגודים מקצועיים. נגיד	כן

מינהל המחקר והתכנון

המוסד לביטוח לאומי

מדינה	מה המבנה הנהוג למתן השירותים החברתיים	ככל שקיים גוף כזה כתאגיד נפרד, מהו המבנה התאגידי שלו	האם הגוף המבטח נפרד ממוסדות המדינה אך כפוף להם	האם יש גוף מפקח המופקד על הפיקוח על התאגיד והאם גוף מפקח זה הוא ארגון פנימי או גוף חיצוני	האם לתאגיד המבטח קיימת מועצה או גוף מפקח אחר
	לביטוח לאומי מנהל ביטוחי חובה עבור מחלות כלליות ויולדות, אבטלה, תאונות עבודה ומחלות כתוצאה ממקצוע, נכות, זקנה ומוות.	בתפקודים ובפעילויות של NSSI.	להיות מתואם עם משרד העבודה והמדיניות החברתית.	ה-NSSI יהיה גם חבר במועצה המפקחת ותהיה לו הזכות להצבעה מייעצת.	
קנדה	ESDC היא מחלקה פדרלית המספקת מגוון תכניות ושירותים בכל שלבי החיים. ישנן שלוש תכניות עיקריות המנוהלות על ידי: ביטוח בגיל זקנה (OAS) תכנית הפנסיה של קנדה (CPP) ותוכנית ביטוח תעסוקה (EI)	Service Canada הוא מוסד פדרלי המהווה חלק מ-ESDC ומספק לקנדים נקודת גישה אחת למגוון רחב של שירותים וקצבאות ממשלתיות. הוא אחראי על תכנית OAS ותכנית CPP באמצעות רשת של מרכזים אזוריים ומרכזים טלפוניים.	הביטחון הסוציאלי נמצא באחריות משותפת בין הממשלה הפדרלית והממשלות המחוזיות/טריטוריאליות כפי שמתואר בחוקה. הממשלה הפדרלית והממשלות המחוזיות/טריטוריאליות גם מנהלות במשותף את ה-CPP לכן כל שינוי בתוכנית זו דורש אישור משתי רמות הממשל.	מבחינת הפיקוח על תכניות הפנסיה הציבורית של קנדה (CPP, OAS), לא קיימות מועצות מפקחות או מייעצות. בכל הנוגע לתוכנית EI הוועדה לביטוח תעסוקה בקנדה (CEIC) ממלאת תפקיד מוביל יחד עם ESDC בפיקוח על תכנית EI וכוללת נציגות של בעלי עסקים, עובדים וממשלת קנדה.	בביטוח אבטלה בלבד
פינלנד	Kela הוא מוסד הביטוח הלאומי בפינלנד. התחומים הנמצאים באחריות Kela הם אבטלה (יחד עם קרנות אבטלה), פנסיה ציבורית, נכות, שיקום ומחלה, משפחה וילדים, סיוע בדירור וסיוע לסטודנטים.	Kela מורכב מ-12 נאמנים פרלמנטריים ו-8 רואי חשבון המפקחים על הניהול והתפעול של המוסד. הפעילות של Kela מנוהלת על ידי דירקטוריון בן 10 חברים שנבחר על ידי הנאמנים אחת לשלוש שנים.	Kela בעל אוטונומיה מבצעית ניכרת. ל-Kela יש מינהל ותקציב משלו ואינו נתון לסמכות ההנחיות והפיקוח של הממשלה.	פעילות Kela מופקדת על ידי נאמנים פרלמנטריים, דירקטוריון המנהלים, רואי חשבון שמונו על ידי הנאמנים ורואי חשבון חיצוניים, ועדת ביקורת וביקורת פנימית.	לא
לוקסמבורג	המוסדות העיקריים של הביטוח הלאומי קופת חולים לאומית (מחלה), האגודה לביטוח תאונות (תאונות עבודה ומחלות מקצוע), קופת פנסיה לאומית (קצבת זקנה, שאירים ונכות) וקופת עתיד ילדים (קצבאות משפחה).	כל מוסד לביטוח לאומי מנוהל על ידי דירקטוריון המורכב מנציגי מעסיקים ועובדים ונשיא, שהוא פקיד מדינה. ההנהלה הכללית של המוסדות היא באחריות הדירקטוריונים. הניהול השוטף הוא באחריות הנשיאים.	מוסדות ביטוח לאומי הם מפעלים ציבוריים וככאלה הם כפופים למשפט הציבורי ואחראים על ניהול שירות ציבורי. לכל מוסד יש נכסים משלו והוא עורך תקציב שנתי נפרד מתקציב המדינה.	הדירקטוריונים נתונים תחת פיקוח ממשלתי, המופעל על ידי הפיקוח הכללי של הביטוח הלאומי.	לא

מינהל המחקר והתכנון

המוסד לביטוח לאומי

מדינה	מה המבנה הנהוג למתן השירותים החברתיים	ככל שקיים גוף כזה כתאגיד נפרד, מהו המבנה התאגידי שלו	האם הגוף המבטח נפרד ממוסדות המדינה אך כפוף להם	האם יש גוף מפקח המופקד על הפיקוח על התאגיד והאם גוף מפקח זה הוא ארגון פנימי או גוף חיצוני	האם לתאגיד המבטח קיימת מועצה או גוף מפקח אחר
צ'כיה	CSSA היא רשות של המינהל בארבעת התחומים הבאים: ביטוח פנסיה, ביטוח לאומי לעצמאים, ביטוח מחלה לרבות שירותי הערכה רפואית וגביית דמי ביטוח.	המבנה הארגוני מורכב מהמטה, מינהלי הביטוח הלאומי המחוזיים והרשות לביטוח לאומי בפראג תחתיהם פועלות יחידות טריטוריאליות.		הפיקוח מתבצע בהתאם לתחומים: משרדי העבודה והרווחה או הבריאות, משרד האוצר, משרד הביקורת העליון, במחלקת ביקורת עצמאית וכו'.	לא

